

Rosa Luxemburg

Om Spartakus

1918

Inledning

av **Kent-Åke Andersson**

Rosa Luxemburg intar en särställning inom den revolutionära rörelsen. Liksom den unge Trotskij låg hon ofta i dispyt med Lenin, men till skillnad från honom har hon inte blivit förföljd och förtalad av Lenins efterapare – detta trots att hon i debatterna med Lenin förfäktade nästan identiska uppfattningar med Trotskij. Efter ett misslyckat försök 1930 att misskreditera den tyska vänstern (se Stalins artikel ”Om några frågor ur bolsjevismens historia”, i *Leninismens problem*, ss. 555-572), har man istället sökt inränga henne i hyllningskören till den ”store Stalin”, samtidigt som man naturligtvis skolastiskt höjer pekfingret och påpekar hennes många ”felaktigheter”. Hennes *Samlade verk* kan nu utges i DDR, och i Sverige har hon tagits om hand av ingen mindre än KFML:s chefsideolog Bo Gustafsson, som för några år sedan gav ut en starkt ideologiserad antologi av hennes skrifter. De arbeten som han inte vill ge ut, tas i stället om hand av anarkister och syndikalister. Ja, t.o.m. liberaler kan gotta sig i hennes ”Fängelsebrev”. På detta sätt försöker man slita sönder Rosa Luxemburg. Sådana försök är naturligtvis i långa loppet dömda att misslyckas. Rosa Luxemburg måste ses i sin helhet och utan att man söker såga henne mitt itu. Hennes bidrag till den revolutionära marxismens teori kan inte bedömas utifrån en absolut måttstock; de måste ses i relation till historien och till den sociala miljö där hon var verksam. Om man ser henne i förhållande till den tyska arbetarrörelsen vid sekelskiftet, där opportunisterna som Bernstein och dogmatiker som Kautsky var verksamma, blir hennes insats i striden för en korrekt marxistisk teori kontra revisionismen av enormt värde. Ja, man kan utan att sväva på målet, till och med säga att hennes kritik av revisionismen var mer djupgående och analytisk än Lenins stridskrifter. De kompletterar varandra som stridsfränder mot revisionismen, och åtskilliga av Lenins verk blir obegripliga utan att man först tagit del av Luxemburgs lysande pamflett mot Bernstein, ”*Reform och revolution*”, där hon verkligen ger sig i kast med att spåra avvikelserna från den marxistiska teorin.

Hennes skarpsinne och brinnande nit i kampen, gjorde att hon även kom att upptäcka faran i den centrism som sändes ut under Kautskys namn. Här kunde hon tidigt se hur marxismen stelnat till dogmatism och efterapning, hur den förlorat sin levande själ och bara blivit en samling floskler. Detta kunde hon se redan vid en tidpunkt då Lenin betraktade Kautsky som Lärofadern. Först vid sammanbrottet för Andra Internationalen såg Lenin att Kautsky just genom sin vacklan också måste falla ned i avgrundsdjupet. Lenin, som aldrig drog sig för att slå hårt mot trätobröder, var lika snar till storsinnet när händelserna visade att han haft fel. Liksom han 1917 utan omsvep erkände att Trotskij haft rätt i dispyten om den permanenta revolutionens teori, erkände han även att Rosa Luxemburg gått djupare än han själv i revisionismdebatten. I ett brev strax efter krigsutbrottet 1914 säger han: ”*Jag hatar och avskyr Kautsky nu mer än alla de andra, denna smutsiga, föraktliga och självbelåttna brygd av hyckel. .. Rosa Luxemburg hade rätt, hon förstod för länge sedan teoretikerns välutvecklade ”svansmentalitet” – eller att säga det rakt ut: han var lakej, en lakej till partiets majoritet, en lakej till opportunisterna*”. (Brev till Sjljapnikov den 27/10 1914.)

Marxismen är ingen ofelbarhetsdogm och marxister är inga helgon som stiger ned på jorden för att ge frälsning till en hungrande mänsklighet. Marxismens levande ande stryps om man försöker hänga upp den på vissa individers tankar, vilka påstås vara "självkorrigering" eller "oövervinnerliga". Ett sådant tänkande är en myt. Verkligheten är alltid mer komplicerad. Marxismen skapas genom en ständig debatt, genom en kollektiv tankeprincip, fjärran från alla övermänniskoidéer eller elitteorier. Liksom vi kan säga att Luxemburg gjorde en mer djupgående kritik av Kautsky än Lenin, kan vi också säga att Lenin tidigare än Luxemburg såg nödvändigheten av skapandet av ett revolutionärt avantgarde, sammansvetsat i ett kommunistiskt parti. Detta innebär inte att Luxemburgs kritik utan genomläsning kan läggas tillbaka i bokhyllan. Tvärtom möjliggör en analys av hennes artikel "*Den ryska socialdemokratins organisation*" ett djupare inträngande i Lenins partiteori, och hennes teoretiska begrepp "apparatus konservatism" är ett intressant bidrag till teoribildningen om partiets byråkratisering och förfall. Men hennes kritik går i övrigt mycket vid sidan av Lenins konception och hon missar den centrala tankegången: att marxismen inte spontant uppstår inom arbetarklassen, utan just genom sin karaktär av vetenskap måste tillföras arbetarrörelsen av en välskolad och aktiv kader.

Kanske berodde Luxemburgs misstag på att revolutionen inte hade samma aktualitet i Tyskland som i Ryssland. I vilket fall var det novemberrevolutionen 1918 som tvingade fram en omvärdering av hennes "spontanistiska" uppfattning. Men här hamnade hon och hennes partikamrater i en ond cirkel: just genom oförmågan att förutse och förbereda avantgardets organisering, kunde det inte fylla sin funktion i revolutionen. Den spontana rörelsen, som var en i det närmaste identisk upprepning av händelserna i Ryssland ett år tidigare (monarkens fall, arméernas upplösning, demonstrationer, upprättandet av sovjeter, dubbelmakten, provisorisk regering, arbetarkontroll över fabriker), stod i sin ödesstund utan ledning. Mordet på Rosa Luxemburg och Karl Liebknecht var inte den avgörande orsaken till revolutionens misslyckande, utan endast en symbol för ledarskapets svaghet och bräcklighet.

Det ligger en djup historisk tragedi i den tyska revolutionens misslyckande. Ty det gällde inte bara Tyskland, utan hela världsrevolutionens förlopp. Ett sovjetiskt Tyskland skulle ha inneburit att socialismen inplanterats mitt i den kapitalistiska fästningen Europa, det skulle ha inneburit att de samtida revolutionerna i Ungern och Italien fått en viktig impuls och det kunde ha lett till att revoltungarna i det övriga Europa förvandlats till revolutionära situationer. Den tyska revolutionens krossande innebar att den revolutionära stormvågen dämades upp, och att Sovjetunionen isolerades. Situationen blev en paradox: Sovjetunionen, vars enda räddning låg inom världsrevolutionens ramar, slöt sig inom sitt skal och utvecklade en byråkratisk diktatur över massorna. Kontrarevolutionen i Europa sopade bort alla mellanliggande grupper och kompromissmakare och upprättade en blodlysten fascistisk diktatur. Istället för Lenin fick vi Stalin, istället för Luxemburg fick vi Hitler. Istället för ett harmoniskt socialistiskt samhälle, fick vi en degenererad kapitalism, vars yttre makt endast kan manifesteras i krig, utrotning av hela folkslag och allt blodigare angrepp mot kolonierna. Rosa Luxemburgs ord i "*Junius-broschyren*" ter sig alltmer profetiska: "*Antingen imperialismens triumf och hela kulturens ödeläggelse som i det forntida Rom – förödelse, avfolkning, degeneration, en enda stor kyrkogård, eller också socialismens seger...*"

Den skrift av Rosa Luxemburg som vi härmed ger ut i *Röda Häftet* från det tyska Kommunistiska Partiets grundningskongress i slutet av december 1918, då revolutionen redan klappade på kongressdörrarna. Att vi återger den är dock inte bara av pietetsskäl mot historien. Den har även en teoretisk och praktisk betydelse. I själva verket kan vi säga att detta tal är en mästertlig sammanfattning av revolutionens dynamik och början av en analys av den revolutionära strategin.

För att kunna nå detta mål, måste Luxemburg bryta med den förvanskade marxism som frodats inom det tyska partiet under 30 år av fredlig utveckling. Hon inleder sitt tal med att bryta sönder de två begrepp som varit vägledande för alla socialdemokratiska partier på strategins och taktikens områden: uppspaltningen av programmet i en minimidel (krav möjliga att förverkliga inom kapitalismen) och maximidel (det socialistiska slutmålet). Istället för denna ödesdigra klyvning av marxismen, visar hon tillbaka till helhetssynen i det Kommunistiska Manifestet. Att hennes vidräkning med Erfurtprogrammets teoretiska beståndsdelar och praktiska konsekvenser även inbegriper den gamle Engels, kan te sig chockerande för dogmatiker och människor som ägnar sig åt personkult. Men hon visar här att marxismen som teori är självständig även gentemot sina egna grundare, och hon pekar på den historiska situationen då Engels formulerade sitt omdiskuterade förord till *”Klasskampen i Frankrike”* och menar att detta var ett taktiskt avsteg. Mot detta sätter hon den inre, revolutionära meningen i marxismen. Vad hon inte visste då hon höll sitt tal, var att Engels inte var fullt så ”reformistisk” på gamla dar som han framställdes. I själva verket var hans Förord till viss del en förfälskning av partiledarna i Berlin. Den ursprungliga versionen trycktes först 1926 i tidskriften *”Unter dem Banner des Marxismus”*. Förordet fick en tendens som Engels inte avsett, och framförallt var han i den ursprungliga versionen avsevärt mindre kategorisk.

”Jag predikar denna taktik endast för Tyskland idag och t.o.m. då med många reservationer. I Frankrike, Belgien, Italien, Österrike kan en sådan taktik på det hela taget inte följas och i Tyskland kan den vara oanvändbar i morgon”, förklarar Engels i ett samtida brev. Man kan alltså tveklöst ge Luxemburg rätt i att Engels skulle ha stått främst på barrikaderna i november 1918.

Men Luxemburgs tal fyller inte bara funktionen av att befria marxismen från dess förvanskningar. Det är också en utveckling av marxismens teori. Genom avvisandet av Erfurtprogrammets konception, bygger hon grunden för en övergångsstrategi, även om hon själv inte använder detta begrepp. Byggstenarna i detta är inte bara sammangjutningen av minimi- och maximikraven, utan även fortsättningen av talet, där hon behandlar arbetarrådets betydelse. Hon hade redan 1905 med största uppmärksamhet följt skapandet av den första Sovjeten i Petrograd, och då samma fenomen återuppstår i den tyska revolutionen, ser hon med all sin tankeskärpa att Sovjeten är grunden för den proletära staten. Hon förmår konkretisera parollen *”All makt åt arbetarråden”*, vars förverkligande skulle innebära att den tillfälliga maktdualismen mellan borgerliga och proletära maktorgan upphör och att vägen öppnas för socialismen.

Hon blundar inte för de svårigheter som detta innebär, och hennes distinktion mellan politisk och social revolution möjliggör för oss att se skillnaden mellan de klassiska borgerliga revolutionerna och nutidens proletära, och hur mycket svårare och mera smärtfylld övergången till ett socialistiskt produktionsätt är än feodalismens förvandling till kapitalism.

Övergången var t.o.m. svårare än hon själv kunnat föreställa sig. Hennes eget försök att rädda mänskligheten undan kaos, slutade med att reaktionära officerare kastade hennes stympade och misshandlade kropp i Landwehr-kanalens vatten. Det återstår för oss endast att ta vid där hennes livsverk avbröts. För att kampen denna gång skall föras till seger är en tillägnelse av Luxemburgs teorier en absolut nödvändighet.

Kenth-Åke Andersson

Rosa Luxemburg

Spartacus

Tal vid Tysklands Kommunistiska Partis (Spartakusförbundets) konstituerande kongress den 29-31 december 1918 i Berlin. (Talet hölls 30 december)

Kamrater: Vår uppgift idag är att diskutera och anta ett program. Då vi skrider till detta verk är det inte bara därför att vi igår grundade ett nytt parti och att ett sådant måste ha ett program. Stora historiska rörelser har varit de avgörande drivkrafterna för dagens handling. Ty den tid har nu kommit då proletarietets hela socialistiska program måste upprättas på en ny grund.

Kamrater, vi knyter därvid an till den tanke *Marx och Engels* utvecklade då de för sjuttio år sedan författade *Kommunistiska Manifestet*. Som ni alla vet, handlar det *Kommunistiska Manifestet* om socialismen, om att den proletära revolutionens omedelbara uppgift var att förverkliga socialismens mål. Det var denna uppfattning Marx och Engels företrädde i 1848 års revolution;¹ och som de ansåg vara basen för proletär handling också på det internationella planet. I likhet med alla de ledande männen i arbetarrörelsen trodde Marx och Engels då att socialismens omedelbara införande stod för dörren. Allt som behövdes var en politisk revolution, att gripa statsmakten för att socialismen omedelbart skulle bli kött och blod. Senare företog Marx och Engels, som ni alla känner till, en genomgripande revision av denna ståndpunkt. I det gemensamma förordet till *Kommunistiska Manifestets* utgåva 1872, finner vi följande passage:

”Den praktiska tillämpningen av dessa grundsatser blir, förklarar Manifestet självt, överallt och alltid beroende av de historiskt föreliggande förhållandena och därför lägges ingen särskild vikt vid de i slutet av andra kapitlet föreslagna revolutionära åtgärderna. Denna passus skulle i dag i många avseenden lyda annorlunda. Med hänsyn till storindustrins väldiga utveckling under de senaste tjugofem åren och arbetarklassens samtidigt därmed utvecklade partiorganisation, med hänsyn till de praktiska erfarenheterna först under februarirevolutionen och ännu mer under Pariskommunen,² då proletarietet under två månader för första gången innehade den politiska makten, är i dag delta program delvis föråldrat. Särskilt har Pariskommunen bevisat, att ’arbetarklassen kan helt enkelt inte ta det färdiga statsmaskineriet i besittning och sätta det i rörelse för sina egna ändamål.’”

Hur lyder då den passage som förklaras vara föråldrad? Jo, på följande sätt:

”Proletarietet kommer att begagna sin politiska makt till att så småningom fråntaga bourgeoisin allt kapital och centralisera alla produktionsinstrument i staten, dvs. i det som härskande klass organiserade proletarietets händer samt fortast möjligt öka mängden av produktionskrafter.

¹ 1848. Frankrike: kejsaren Louis Philippe störtas i februari. Den 22-26 juni utbryter väpnad kamp bland arbetarklassen i Paris för ”rätten till arbete”. Fram till december var Paris en belägrad stad.

I Österrike utbryter uppror i Wien i mars och maj. Metternich och kejsare Ferdinand tvingas fly. Oktoberupproret slås ned och Frans Joseph I bestiger tronen.

I Italien revolterade kungen av Sardinien mot det österrikiska väldet (mars).

I Ungern ledde Kossuth en framgångsrik resning mot det österrikiska väldet.

I Tyskland störtades regeringarna i Baden, Württemberg, Bayern, Braunschweig, Hessen, Sachsen, Thüringen, Hannover.

I Preussen tvingades Friedrich Wilhelm IV att lova konstitutionella reformer. Allt detta var en kamp för borgerligt-demokratiska rättigheter; nationell självständighet och konstitutionella reformer. Arbetarklassen deltog, men överallt skördade bourgeoisin det frö som satts.

Marx och Engels förespråkade arbetarklassens självständiga revolutionära kamp för sina egna krav. Se: *Klasskampen i Frankrike, Napoleon III:s artonde Brumaire, Inbördeskriget i Frankrike, Revolution och kontrarevolution i Tyskland, Skrivelse till Kommunistiska Förbundets centralkommitté* etc.

² *Pariskommunen*. Som en följd av Frankrikes nederlag i kriget mot Preussen (se not 5) gjorde arbetarna i Paris ett försök att gripa statsmakten. Den 28 mars 1871 utropades Pariskommunen. Den dränktes i blod mellan den 21 och 28 maj samma år. Kommunen innebar slutet på monarkin i Frankrike och början på Tredje Republiken.

I början kan detta naturligtvis ske endast genom despotiska ingrepp i egendomsrätten och i de borgerliga produktionsförhållandena, således genom åtgärder, vilka synes ekonomiskt otillräckliga och ohållbara, men som under rörelsens utveckling kommer att spränga sina egna gränser och är oundvikliga som medel att omlägga hela produktionssättet.

Dessa åtgärder kommer naturligtvis att vara olika i olika länder.

För de utvecklade länderna, skall dock tämligen allmänt följande kunna komma till användning:

1. Jordegendomens expropriering och jordrätans användning till statsutgifter.
2. Stark progressiv beskattning.
3. Arvsrättens avskaffande.
4. Konfiskation av alla emigranternas och rebellernas egendom.
5. Kreditens centralisering i statens händer genom en nationalbank med statskapital och uteslutande monopol.
6. Centralisering av transportväsendet i statens händer
7. Utökande av nationalfabriker, produktionsinstrument, odling och förbättring av jorden efter en samhällelig plan.
8. Lika arbetstvång för alla, upprättandet av industriella arméer, särskilt för åkerbruket.
9. Förenande av jordbruks- och industridriften; åtgärder för att så småningom utplåna skillnaden mellan stad och landsbygd.
10. Offentlig och kostnadsfri uppfostran av alla barn. Avskaffande av fabriksarbetet för barn i dess nuvarande form. Uppfostrans förenande med den materiella produktionen osv.”

Med smärre varianter är detta, som ni ser, just de uppgifter vi står inför idag. Det är genom sådana åtgärder vi måste förverkliga socialismen. Mellan den tid då ovanstående program skrevs och dagens värld har sjuttio år förflutit, sjuttio år av kapitalistisk utveckling, och den historiska dialektiken har fört oss tillbaka till den ståndpunkt som Marx och Engels 1872 ansåg föråldrad. Då fanns det all anledning att tro att deras tidigare uppfattning varit felaktig. Men kapitalets fortsatta utveckling har resulterat i att vad som var fel 1872 nu blivit dagens sanning; vårt närmaste mål nu är att fullborda det Marx och Engels trodde sig kunna förverkliga 1848. Men mellan denna utvecklingspunkt, 1848, och vår närmaste uppgift, ligger inte bara hela kapitalismens utveckling, utan även den socialistiska arbetarrörelsens utveckling. Framförallt har denna utveckling gjort Tyskland till ett mönster för det moderna proletariet. Denna utveckling inom arbetarklassen har antagit en säregen form. Då Marx och Engels efter 1848 års revolutionära misslyckande, uppgav tanken på att proletariet omedelbart kunde uppfylla socialismen, dök det i alla länder upp olika socialistiska partier som inspirerades av helt andra målsättningar. Den närmaste uppgiften för dessa partier förklarades vara detaljarbete, den trägna dagliga kampen på det politiska och industriella området. På så sätt skulle proletära arméer skapas, och dessa arméer skulle vara beredda att förverkliga socialismen när den kapitalistiska utvecklingen hade mognat. Det socialistiska programmet upprättades därigenom på en helt annan grund, och i Tyskland fick denna förändring en särskilt typisk form. Fram till sammanbrottet den 4 augusti (1914)³ stod den

³ Den 4 augusti 1914. Denna dag, några få dagar efter krigsutbrottet, kom frågan om krigskrediter upp på dagordningen i den tyska riksdagen. Hela den socialdemokratiska delegationen, som bestod av 110 medlemmar, röstade för krigskrediterna, trots partiets antimilitaristiska inställning dessförinnan. Vid partiets fraktionsmöte den 3 augusti, förespråkade under Karl Liebknechts ledning 15 delegater en röstning mot krediten, men på grund av partidisciplinen röstade även de för krediten följande dag.

Fyra månader senare, den 2 december, inledde Liebknecht kampen mot krigsbudgeten. I Ryssland röstade bolsjevikpartiet mot krigsbudgeten i Duman. I Italien vände sig socialisterna ett år senare mot krigsbudgeten.

tyska socialdemokratin på Erfurtprogrammets⁴ grund och genom detta program ställdes de s.k. näraliggande minimikraven i förgrunden, medan socialismen endast blev en avlägset skinande stjärna, förklarades vara slutmålet.

Men än viktigare än vad som står i ett program är det sätt på vilket programmet tolkas i handling. Ur denna synpunkt måste stor vikt läggas vid ett av den tyska arbetarrörelsens historiska dokument, det *Förord* som Friedrich Engels 1895 skrev till nyutgåvan av Marx' *Klasskampen i Frankrike*. Kamrater, det är inte bara av historiska orsaker som jag nu aktualiserar denna fråga. Den har ett enormt dagsvärde. Det har idag blivit en tvingande plikt för oss att återigen ställa vårt program på den grund som Marx och Engels lade 1848. Med tanke på de förändringar som genom den historiska utvecklingsprocessen sedan dess ägt rum, åligger det oss att revidera det synsätt som ledde den tyska socialdemokratin till sammanbrottet den 4 augusti. Denna revision skall vi nu genomföra.

Kamrater: hur uppfattade Engels denna fråga i sitt berömda *Förord till Klasskampen i Frankrike*, vilket han skrev 1895, tolv år efter Marx' död? Först gjorde han en återblick på året 1848 och visade att tron på den förestående socialistiska revolutionen var föråldrad. Han fortsatte på följande sätt:

”Historien har givit oss alla, som tänkte på liknande sätt, orätt. Den har gjort klart att tillståndet inom den ekonomiska utvecklingen på kontinenten då ännu inte på långt när var moget för ett avskaffande av den kapitalistiska produktionen. Den har visat detta genom den ekonomiska revolution, som efter 1848 har spritt sig ut över hela kontinenten och först på allvar givit storindustrin insteg i Frankrike, Österrike, Ungern, Polen och nyligen också Ryssland, som därtill av Tyskland har skapat ett första rangens industriland, allt på kapitalistisk, år 1848 alltså ännu mycket expansionsduglig, grundval.”

Efter att ha sammanfattat de förändringar som skett under den mellanliggande perioden, tog Engels upp frågan om det tyska socialdemokratiska partiets närmaste uppgifter:

”Kriget 1870-71⁵ och Pariskommunens nederlag hade, som Marx förutsagt, för tillfället förskjutit den europeiska arbetarrörelsens tyngdpunkt från Frankrike till Tyskland. I Frankrike krävdes det

Den 4 augusti innebar ett totalt sammanbrott för den tyska socialdemokratin och för Andra Internationalen, där Tyskland var den största och mäktigaste sektionen.

⁴ *Erfurtprogrammet*. Detta program, som skrevs av Karl Kautsky, antogs vid den tyska socialdemokratin kongress i Erfurt 1891, och ersatte det av Marx hårt kritiserade Gotha-programmet. Det blev snart en ”modell” för de andra socialdemokratiska partiernas program, inklusive det program som de ryska socialdemokraterna antog 1903 (och även det svenska från 1897). Erfurtprogrammet införde på allvar begreppen ”minimiprogram”, en serie krav som antogs vara uppnåeliga inom kapitalismens ram, och ”maximiprogrammet”, ett mer avlägset socialistiskt slutmål. Programmet nämnde ingenting om proletarietets diktatur och den fulla betydelsen av denna ”brist” klargjordes först under de tumultartade dagarna i november 1918. (Se om detta program, Engels' brev till Kautsky, den 29/6 1891.)

⁵ *Kriget 1870-71*. Det fransk-tyska kriget. De härskande kretsarna i såväl Frankrike som Tyskland ville krig. I maj 1869 förklarade drottning Eugenie att endast ett krig kunde rädda den bonapartiska dynastin. I september 1869 uppnåddes ett slags samförstånd mellan Österrike, Italien och Frankrike. Den 2 juli 1870 föreslog den provisoriska regeringen i Spanien att prins Leopold av Hohenzollern skulle efterträda drottning Isabella på Spaniens tron (hon hade avsatts i september 1868). Frankrike protesterade mot detta (6 juli) och sex dagar senare drogs förslaget tillbaka. Nästa dag begärde den franska ambassadören i Frankrike, Benedetti, en ursäkt från kejsaren och en försäkran att en tysk prins aldrig mer skulle aspirera på Spaniens tron. Kejsaren vistades då vid badorten i Ems. Bismarck skrev om kejsarens svar så att ett krig skulle vara oundvikligt. Detta var den berömda kungörelsen från Ems. Den 19 juli 1870 förklarade Berlin krig. Preussen, som säkrat sig om Rysslands och Englands neutralitet, marscherade mot Frankrike och vann en serie uppseendeväckande segrar: vid Wittenberg den 4 augusti, vid Worth den 6 augusti. Den 27 oktober omringades 175.000 soldater vid Metz under marskalk Bazaines befäl. Hela armén under marskalk MacMahons och kejsaren Napoleon III:s befäl kapitulerade vid Sedan den 2 september 1870. Den 27 december bombarderades Paris på Bismarcks direkta order och mot kejsarinnans och general Moltkes råd. Paris föll efter fyra månaders belägring (19 september 1870 till 28 januari 1871). Genom freden vid Frankfurt (10 maj 1871) förlorade Frankrike Moselle, Rhenområdet, Elsass och

naturligtvis år innan man hade hämtat sig från åderlåtningen i maj 1871.⁶ I Tyskland däremot, där den dessutom av den franska miljardvälsignelsen⁷ rent drivhusmässigt befrämjade industrin utvecklade sig i ett allt raskare tempo, växte socialdemokratien ännu mycket snabbare och pålitligare. Tack vare den insiktsfulla förståelse med vilken de tyska arbetarna utnyttjade den 1866⁸ införda allmänna rösträtten ligger partiets häpnadsväckande tillväxt öppen för hela världen i obestridliga siffror.”⁹

Därpå följer den berömda uppräkningsen, som visar partiets tillväxt i röster i val efter val till dess siffran översteg miljonen. Ur denna utveckling drog Engels följande slutsats:

”Men med detta framgångsrika utnyttjande av den allmänna rösträtten hade proletariatet tillgripit ett helt nytt stridssätt, som snabbt utvecklades. Man fann att de statliga inrättningar, i vilka bourgeoisins herravälde organiserar sig, erbjuder ännu bättre angreppsmöjligheter, genom vilka arbetarklassen kan bekämpa just dessa statliga inrättningar. Man deltog i val till de enskilda lantdagarna, till de kommunala representationerna, till yrkesdomstolarna, man gjorde bourgeoisin varje post stridig, vid vars besättande en tillräcklig del av proletariatet hade talan. Och så skedde det, att bourgeoisin och regeringen kom därhän, att de vida mer fruktade arbetarpartiets lagliga än dess olagliga aktioner, fruktade de framgångsrika valen mer än framgångsrika revolutioner.”

Engels bifogar en detaljerad kritik av illusionen att proletariatet under moderna kapitalistiska förhållanden kan vinna någonting för revolutionen genom gatustrider. Men det tycks mig som om vi idag vore mitt inne i en revolution, en revolution som karakteriseras av gatustrider och allt vad detta medför, att det är dags för oss att befria oss från det synsätt som väglett den tyska socialdemokratins officiella politik fram till våra dagar, från det synsätt som delar ansvaret för vad som hände den 4 augusti 1914. (*Ja! Ja!*)

Jag vill därmed inte hävda att Engels på grund av dessa yttranden personligen måste dela ansvaret för hela den socialistiska utvecklingen i Tyskland. Jag vill bara fästa er uppmärksamhet på ett klassiskt dokument, som ger uttryck för de åsikter som varit förhärskande inom den tyska socialdemokratien – åsikter som visat sig vara ödesdigra för rörelsen. Kamrater, i detta *Förord* visar oss Engels, som var en expert på militärvetenskap, att det vore ren dårskap att tro att arbetarna under den nuvarande militärteknikens och industrins förhållanden, och med tanke på storstädernas karakteristika, framgångsrikt skulle kunna genomföra en revolution genom strider på gatorna. Två viktiga slutsatser drogs av detta resonemang. För det första: den parlamentariska kampen ställdes mot proletariatets direkta revolutionära handling, och den förre framställdes som den enda praktiska vägen för att befördra klasskampen. Parlamentarism och ingenting annat än parlamentarism var den logiska slutsats dessa kritiker

Lothringen och tvingades betala ett skadestånd på 5 000 miljoner francs.

Preussens seger framtvungade den tyska unionen under preussisk hegemoni. Vilhelm I kröntes till tysk kejsare vid Versailles den 18 Januari 1871.

Frankrikes nederlag ledde till monarkins slut i Frankrike. Pariskommunen efterföljdes av den tredje republiken (se not 3).

⁶ *Blodsutgjutelsen i maj 1871*. Pariskommunen föll efter en bitter strid den 21-28 maj 1871. Mellan 20 och 30 tusen kommunarder, inklusive kvinnor och barn, dödades. Vid den efterföljande ”rättegången” dödades 270, 400 dömdes till fängelse och 7 000 drevs i exil.

⁷ *Franska miljarder*. Vid freden i Frankfurt den 10 maj 1871 tvingades Frankrike att betala 5 000 miljoner francs till Tyskland, vilket flammannen lyckades åstadkomma inom tre år, tack vare övermänskliga ansträngningar. Detta gav en kraftig impuls till den industriella revolutionen i Tyskland.

⁸ *Manlig rösträtt 1866*. Denna infördes av Bismarck i Preussen i ett försök att kväva den tyska socialdemokratins tillväxt. Lagen fick inte den önskade effekten. I augusti 1867 valdes Bebel, W. Liebknecht och fyra andra socialdemokrater till riksdagen med 18.000 röster. (Kvinnlig rösträtt infördes först efter det att hohenzollarna störtats. Kvinnor fick rösta för första gången den 19 januari 1919 i valen till Nationalförsamlingen.)

⁹ *Socialdemokratiska röster*. 1871: 102 000; 1874: 352 000; 1877: 493 000. Efter socialistlagens införande: 1881: 312 000; 1884: 550 000; 1887: 763 000; 1890: 1 427 000.

När lagarna avskaffades: 1 787 000, dvs. mer än 25 % av rösterna. (Dessa siffror citerade efter Engels *Förord till Klasskampen i Frankrike*.)

drog. För det andra: hela militärmaskinen, klasstatens mäktigaste organisation, – hela denna struktur med proletärer i uniform – förklarades *a priori* vara absolut ogenomtränglig för socialistiskt inflytande.

Då Engels i *Förordet* hävdade att det med tanke på de jättelika arméernas moderna utveckling, vore rena dårskapen att förutsätta att proletärer någonsin kan resa sig mot soldater som beväpnats med maskingevär och utrustats med alla de senaste tekniska uppfinningarna, är detta påståande uppenbarligen baserat på tanken att den som blir soldat omedelbart och slutgiltigt blir en av den härskande klassens stöttepelare. Det vore absolut obegripligt med tanke på vår moderna erfarenhet hur en så stor ledare som Engels kunde begå ett sådant misstag om vi inte visste omständigheterna då detta historiska dokument skrevs. För att rädda våra två stora lärofäders ära, och särskilt Engels' – som dog tolv år efter Marx och som alltid var en trogen förespråkare för sin store medarbetares teorier och rykte – måste jag påminna er om det välkända faktum att detta *Förord* skrevs under starka påtryckningar från riksdagsgruppen. Vid denna tid fanns det i Tyskland – detta Tyskland i början av 90-talet då socialistlagen¹⁰ just avskaffats – en starkt vänsterinriktad, radikal strömning. Denna rörelse önskade rädda partiet från att bli totalt absorberat av kampen i parlamentet. Bebel och hans kamrater ville ha övertygande argument vilka kunde backas upp med Engels' stora auktoritet; de ville ha ett yttrande som kunde hjälpa dem att hålla ett fast grepp över de revolutionära elementen. Det är karakteristiskt för förhållandena inom partiet vid denna tid att de socialistiska riksdagsledamöterna skulle ha det avgörande ordet både i teorin och praktiken. De försäkrade Engels, som levde utomlands och naturligtvis trodde på dessa försäkringar, att det var absolut nödvändigt att rädda den tyska arbetarrörelsen från ett återfall i anarkismen, och därigenom tvingade de honom att skriva i den ton de ville. Därefter ledde denna taktik de tyska socialdemokraterna i allt de gjorde och i allt de inte gjorde, ända till det märkliga slutet den 4 augusti 1914. *Förordet* blev en proklamation om den rena parlamentarismens taktik. Engels dog samma år och hade därför ingen möjlighet att studera de praktiska konsekvenserna av sin teori. De som känner Marx' och Engels' arbeten, de som känner till den äkta revolutionära anda som genomträngt allt de lärt och allt de skrivit, är säkert övertygade om att Engels skulle varit en av de första att protestera mot de parlamentariska utsvävningarna, mot att arbetarrörelsens energi slösades bort, vilket var just vad som hände i Tyskland under de decennier som föregick kriget. Den 4 augusti 1914 kom inte som en blix från en klar himmel; det som hände den 4 augusti var inte en tillfällighet, utan det logiska resultatet av allt det de tyska socialisterna hade gjort dag efter dag under många år (*Ja! Ja!*). Om det varit möjligt för dem att leva i vår tid, skulle Marx och Engels – det är jag övertygad om – ha protesterat med all kraft och all energi, och de skulle ha använt all sin makt för att hindra att partiet kastade sig självt ned i avgrunden. Men efter Engels' död 1895 övergick ledarskapet på det teoretiska

¹⁰ *Socialistlagen*. ”Undantagslagen” eller ”uteslutningslagen” hade planerats av Bismarck ända sedan hans maktillträde 1862. Den var en del i hans plan att krossa den socialistiska arbetarrörelsen. 1866 hade han sökt röja undan marken under socialisternas fötter genom att införa rösträtt för män (se not 8). 1878 gjordes två attentatsförsök mot kejsar Wilhelm I (det första den 11 maj 1878 av en tennarbetare vid namn Hodel som sköt mot kejsaren men missade; han avrättades vid Moabit den 16 augusti. Det andra försöket utfördes av Dr. Karl Nobiling som sårade kejsaren och därefter begick självmord den 2 juni 1878.) Dessa attentat gav Bismarck den förevändning han letat efter, trots att det bevisades att socialdemokratin inte hade något att göra med attentaten. Bismarcks första försök föll i riksdagen efter en debatt (den 23-24 maj; röstsiffrorna: 251 mot 57 för). Efter det andra attentatet upplöste Bismarck riksdagen (11 juni) och nya val hölls den 30 juli, vid vilka Bismarck vann 38 platser. Den 18 oktober genomdrev den nya riksdagen lagen med 221 röster mot 149. Men lagen hade de facto fungerat före dess formella införande. Endast parlamentarisk aktivitet tilläts åt socialdemokratin. 900 arbetare drevs från sina hemorter; 1.500 dömdes till varierande former av fängslan; 1.300 publikationer drogs in och 332 arbetarorganisationer upplöstes. Social-Demokraten, partiets officiella organ, måste i fortsättningen tryckas i Schweiz. Lagen var i kraft till 1890, då Bismarck lät den falla. Socialdemokratin gick ur halvlegaliteten med en röstsiffra på över 1 ½ miljon.

området tyvärr i Kautskys händer. Resultatet av denna förändring var att vid varje kongress stämplades vänsterflygelns protester mot en rent parlamentarisk politik, dess trägna varningar emot steriliteten och faran i en sådan politik, som anarkism, anarkosocialism eller åtminstone som anti-marxism. Den officiella marxismen blev en täckmantel för alla tänkbara former av opportunist, för en ständig flykt undan den revolutionära klasskampen, för varje tänkbar halvmesyr. På så sätt dömdes den tyska socialdemokratien och arbetarrörelsen, inklusive fackföreningsrörelsen, att tyna bort inom det kapitalistiska samhällets ramar. De tyska socialisterna och fackföreningsmännen gjorde inte längre några allvarliga försök att störta kapitalistiska institutioner eller oskadliggöra den kapitalistiska maskinen.

Men, kamrater, vi har nu nått den punkt, där vi kan säga att vi återigen förenar oss med Marx, att vi än en gång marscherar under hans banér. Om vi idag förklarar att proletariats närmaste uppgift är att göra socialismen till en levande realitet och förstöra kapitalismen ner i själva roten, då ställer vi oss på samma ståndpunkt som Marx och Engels intog 1848; vi antar samma uppfattning som de i princip aldrig övergav. Det har slutligen uppenbarats för oss vad den sanna marxismen är, och vad denna "ersättningsmarxism" var. (*Applåder*). Jag menar den ersättningsmarxism som så länge varit socialdemokratiens officiella marxism. Ni ser vart denna sorts marxism leder, den marxism som anammats av bödlarna Ebert, David och kompani. Dessa är de officiella företrädarna för den doktrin som under decennier kallats marxismen. Men i själva verket kunde marxismen inte leda i den riktningen, den kan inte få marxister att delta i kontrarevolutionära handlingar sida vid sida med sådana som Scheidemann. Den sanna marxismen vänder också sina vapen mot de som söker förfälska den. Likt en mullvad har den grävt sig fram under det kapitalistiska samhällets grunder, den har verkat så bra att majoriteten av det tyska proletariats idag marscherar under vår fana, revolutionens stormfyllda standar. Till och med i motståndarlägret, där kontrarevolutionen ännu tycks vara vid makten har vi anhängare och framtida vapenbröder.

Kamrater, låt mig än en gång påminna om att den historiska dialektiken fört oss tillbaka till den punkt där Marx och Engels stod 1848 då de första gången reste den internationella socialismens fana. Vi står där de stod, men med den fördelen att ytterligare sjuttio år av kapitalistisk utveckling ligger bakom oss. För sjuttio år sedan tycktes det dem som gjorde en översikt över 1848 års misstag och illusioner som om proletariats fortfarande hade en oändlig sträcka att färdas innan det kunde hoppas genomföra socialismen. Jag behöver väl knappast påpeka att ingen allvarlig teoretiker någonsin velat fastställa ett bestämt datum för kapitalismens sammanbrott; men efter 1848 års misslyckande tycktes sammanbrottets dag ligga i den avlägsna framtiden. En sådan tanke kan också läsas in i varje rad i det *Förord* Engels skrev 1895. Vi är nu i den ställningen att vi kan göra en slutsummering och vi kan då se att denna tid i själva verket varit kort i jämförelse med den som gällt för andra klasskamper i historien. Storindustrins kapitalistiska utveckling under sjuttio år har fört oss så långt att vi idag på allvar kan gå in för att förstöra kapitalismen en gång för alla. Ja, mer än det: idag har vi inte bara möjlighet att göra detta; inte blott är detta vår förpliktelse mot proletariats. Nej, vår lösning erbjuder det enda medlet för att rädda det mänskliga samhället från förstörelse (*Långvariga applåder*). Ty, kamrater, vad har kriget lämnat kvar av det borgerliga samhället utöver en gigantisk gödselhög? Formellt befinner sig naturligtvis alla produktions- och maktmedel, dvs. maktens alla bestämmande instrument, fortfarande i de härskande klassernas händer. Där hyser vi inga illusioner. Men det våra härskare kan uppnå med den makt de har, förutom frenetiska försök att återupprätta sitt utplundringssystem genom blodsutgjutelse och slakt, är bara kaos. Världen har idag nått den punkt där mänskligheten står inför två alternativ: antingen gå under i kaos, eller finna sin räddning i socialismen. Som ett resultat av världskriget är det omöjligt för de kapitalistiska klasserna att finna en lösning på sina svårigheter samtidigt som de upprätthåller sitt klassvälde. Vi inser nu den absoluta sanningen i det

påstående som formulerades för första gången av Marx och Engels som socialismens vetenskapliga bas i vår rörelses stora *Magna charta*, i det *Kommunistiska Manifestet*: 'Socialismen kommer att bli en historisk nödvändighet'. Socialismen är oundviklig, inte endast därför att proletärerna inte längre vill leva under de villkor som påtvingats dem av den kapitalistiska klassen, utan även därför att vi alla går mot en gemensam katastrof om proletariatet misslyckas med att uppfylla sina plikter som klass, om det misslyckas med att genomföra socialismen (*Långvariga applåder*).

Här, kamrater, har ni de allmänna grundsatserna i det program som vi officiellt antar idag; ett utkast till detta har ni alla läst i pamfletten "Vad vill Spartakusförbundet?"¹¹ Vårt program står i medveten opposition mot Erfurtprogrammets ledande princip. Det står medvetet i opposition mot att de näraliggande s.k. minimikrav som formulerats för den politiska och ekonomiska kampen, åtskiljs från det socialistiska slutmålet, vilket betraktas som ett maximiprogram. Det är i medveten opposition mot Erfurtprogrammet som vi likviderar resultaten av 70 års utveckling, och först och främst likviderar krigets omedelbara resultat. Vi förklarar att vi inte känner minimi- och maximiprogram. Vi känner bara en sak: socialismen; detta är det minimum vi skall säkra (*Ja! Ja!*).

Jag vill inte diskutera detaljerna i vårt program. Detta skulle föra för långt, och ni kan bilda er en egen uppfattning i detaljfrågorna. Den uppgift som åligger mig är endast att skissera de breda linjer där vårt program skiljer sig från det som hittills varit den tyska socialdemokratins officiella program. Men jag ser det som ytterst viktigt att vi förstår att värdera de konkreta omständigheterna för dagen, den taktik vi måste anta, de praktiska åtgärder vi måste tillgripa med tanke på den fortsatta utvecklingens tänkbara förlopp. Vi måste bedöma den politiska situationen ur det perspektiv som jag just karakteriserat, ur det perspektiv som sätter vårt mål i ett omedelbart förverkligande av socialismen, ett perspektiv som underordnar allting annat under detta mål.

Kamrater, vår kongress, den kongress som jag med stolthet kan säga har grundat det enda revolutionära socialistiska partiet för det tyska proletariatet, råkar sammanfalla i tiden med en kris i den tyska revolutionens utveckling. 'Råkar sammanfalla' sade jag. Men i själva verket är detta ingen slump. Vi kan säga att efter de sista dagarnas händelser har ridån gått ner för den tyska revolutionens första akt. Vi står nu inför den andra aktens början, och det är vår gemensamma plikt att utöva analys och självkritik. Vi kan vägledas bättre i framtiden och vi skall vinna ytterligare impulser för fortsatta framryckningar, om vi studerar allt vad vi har gjort och allt det vi lämnat ogjort. Låt oss därför noggrant undersöka händelserna i revolutionens första akt.

Revolutionen började den 9 november.¹² Denna revolution karakteriserades av otillräcklighet och svaghet. Detta bör inte förvåna oss. Revolutionen följde på fyra år av krig, fyra år då det

¹¹ *Was will der Spartakusbund?* (Vad vill Spartakusförbundet?) var det kommunistiska partiets programförslag, vilket antogs vid kongressen i Berlin i december 1919.

Den tyska socialdemokratins revolutionära minoritetsgrupp kallade sig först för Internationalen. Beslutet togs vid ett möte i Liebknechts hem i Berlin på nyårsdagen 1916. De hade givit ut tidskriften *Die Internationale* i april 1915 och den hade omedelbart förbjudits. Från och med 20 september 1916 började brev cirkulera illegalt, vilka var undertecknade med Spartakus (en Irakisk gladiator som ledde en slavrevolt mot Rom 73-71 f.Kr.) Dessa brev skrevs huvudsakligen av Luxemburg. Gruppen blev då känd under namnet Spartakusförbundet. Till i december 1918 tillhörde gruppen formellt det Oberoende Socialistiska Partiet (se not 16), och bildade där vänsterflygeln, men den hade samtidigt sin egen organisatoriska struktur och ett eget ledarskap.

Vid kongressen i Berlin den 31 december 1918 ändrade Spartakusförbundet sitt namn till Tysklands Kommunistiska Parti.

¹² 9 november 1918. Den dag då Wilhelm II av Tyskland abdikerade. I sammandrag var de händelser som ledde till detta följande: 26 oktober: General Ludendorff, överbefälhavare för den tyska armén, som insett att kriget var förlorat, avgick och flydde till Holland. 29-30 oktober: i ett sista desperat försök att rädda ansiktet, beordrade

tyska proletariatet, skolat av socialdemokratin och fackföreningarna, hade hamnat i en outhärdlig förnedring och avvisat sina socialistiska förpliktelser i en utsträckning som inte skett i något annat land. Vi som är marxister, och vars ledstjärna är ett erkännande av den historiska utvecklingen, kunde knappast vänta oss att i det Tyskland som sett det fruktansvärda skådespelet den 4 augusti, och som under mer än fyra år skördat den sådd som sattes i jord den dagen, att det i detta Tyskland skulle bli en smärtfri revolution den 9 november 1918, en revolution som inspirerades av ett starkt klassmedvetande och som riktades mot ett klart uppställt mål. Det som hände den 9 november var i mindre utsträckning en seger för en ny princip; det var snarare ett sammanbrott för imperialismens dödssjuka system. (*Ja! Ja!*)

Stunden hade kommit för imperialismens sammanbrott, en koloss på lerfötter, som föll ihop inifrån. Följden av detta sammanbrott var en mer eller mindre kaotisk rörelse, som praktiskt taget saknade en uttänkt plan. Det enda enande bandet, den enda princip som var ihärdig och frälsande var slagordet: "Bildat arbetar- och soldatråd!" Detta var revolutionens slagord, och därigenom uppträdde den trots sin otillräcklighet och svaghet med anspråk på att räknas bland de proletära socialistiska revolutionerna. Gentemot de som deltog i vår revolution den 9 november, men likväl öser smädelser över de ryska bolsjevikerna skall vi aldrig sluta att ställa frågan: "Var lärde ni er revolutionens alfabet? Var det inte från ryssarna som ni lärde er att kräva arbetar- och soldatråd?" (*Applåder*) Dessa dvärgar som idag ser det som en av sina huvuduppgifter att som ledare för det de falskeligen kallar en socialistisk regering, tillsammans med Storbritanniens imperialister gå till angrepp mot bolsjevikerna, intog då sina säten i arbetar- och soldatråden, och erkände därmed att den ryska revolutionen skapade världsrevolutionens lösenord. Ett studium av den nuvarande situationen gör att vi med säkerhet kan säga att i varje land efter Tyskland, där den proletära revolutionen närmast bryter ut, kommer det företa steget att vara bildandet av arbetar- och soldatråd (*Instämmande mummel*). Här finner vi det band som sammanknyter vår internationella rörelse. Detta är det lösenord som ytterst skiljer vår revolution från alla tidigare revolutioner, de borgerliga revolutionerna. Den 9 november hördes revolutionens första skri, lika instinktivt som ett nyfött barns skri, ett krav på arbetar- och soldatråd. Detta var vårt gemensamma stridsrop och det är endast genom råden som vi kan hoppas genomföra socialismen. Men det är kännetecknande för de motsatta aspekten» i vår revolution, karakteristiskt för de motsättningar som väntar varje revolution, att samtidigt som detta stora, värmande och instinktiva skri upphävdes, var revolutionen så otillräcklig, så svag, så tom på initiativ, så bristande i klarhet vad gällde målet, att våra revolutionärer den 10 november släppte greppet om nästan hälften av de maktinstrument som de hade tillgripit sig den 9 november. Från detta lär vi oss å ena sidan att

den tyska flottan kryssarna Helgoland och Thüringen att lämna Kiel för ett självmordsuppdrag mot den brittiska flottan. Sjömännen vägrade och 600 arresterades, 1 november: det första sjömansrådet bildades i Kiel. 3 november: trupper öppnade eld mot demonstranter i Kiel och dödade åtta och sårade 29. 4-7 november: 100.000 sjömän, nästan hela flottan gjorde uppror. Officerarna arresterades, några dödades. De reste inga politiska krav, men endast socialdemokraterna kunde kontrollera rörelsen. Där Haase misslyckats, lyckades Noske. Men sjömännen följdes av reservtrupper i Hamburg och den 7 november spred sig myteriet över hela landet med München som sydlig gräns. (Dynastin i Wittelsbach och den bayerska regeringen störtades samma dag av armén och bönderna vilka leddes av Kurt Eisner i revolutionen i München.)

Innan revolutionen hann sprida sig till fronten, proklamerades eld upphör, och arbetar- och soldatråd bildades över hela landet. Revolutionärerna planlade ett maktövertagande den 11 november.

9 november: Vilhelm II flydde till Holland. Prins Max von Baden som bildat regering i början av oktober, kungjorde kejsarens abdikation och avgick själv som kansler till förmån för socialdemokraten Ebert. Denne bad Max bli konung, men denne vägrade.

På eftermiddagen spreds nyheten om kejsarens avgång och vakterna vid det kejserliga palatset lade ned sina vapen. Klockan två proklamerade Scheidemann republiken från riksdagens trappa. En timme senare vajade en röd flagga över palatset. Karl Liebknecht kom fram en stund senare och talade till de jublande massorna. Fängelserna öppnades och de politiska fångarna, inklusive Rosa Luxemburg frigavs. Ebert bildade den nya regeringen – av "folkkommissarier"

vår revolution är underkastad den historiska nödvändighetens allsmäktiga lag, en lag som säger att trots alla svårigheter och komplikationer, trots alla våra misstag, skall vi likväl, steg för steg, gå framåt mot målet. Å andra sidan måste vi, då vi jämför detta strålande stridsrop med de futtiga resultat som vunnits i praktiken, erkänna att detta inte var någonting annat än revolutionens första barnsliga och trevande fotsteg, en revolution som har många brännande uppgifter att fullborda och en lång väg att färdas innan dess första löften kan förverkligas.

Kamrater, de veckor som förflutit mellan den 9 november och nu har varit veckor fyllda av en mängd illusioner. Den främsta illusionen hos de arbetare och soldater som gjorde revolutionen var deras tro på möjligheten att ena alla under det baner som kallas socialism. Vad kan vara mer karakteristiskt för 9-novemberrevolutionens inre svaghet än det faktum att i själva dess begynnelse gick ledarskapet över i händerna på de personer som några få timmar dessförinnan sett det som sin främsta uppgift att utfärda varningar mot en revolution (*Ja! Ja!*) – att försöka tillintetgöra revolutionen – i händerna på personer som Ebert, Scheidemann och Haase. En av de ledande tankegångarna i revolutionen den 9 november var att försöka förena de olika socialistiska strömningarna genom en allmän proklamation om enighet. Detta var en illusion som kostade mycket blod, och de sista dagarnas händelser har inneburit ett plågsamt uppvaknande ur våra drömmar; men självbedrägeriet var allmänt, och det drabbade Ebert- och Scheidemanngrupperna och bourgeoisin lika mycket som oss. En annan illusion var den som grep bourgeoisin under revolutionens öppningsfas. De trodde att de genom Ebert-Haase-koalitionen, genom den s.k. socialistiska regeringen, verkligen skulle kunna kväsa de proletära massorna och strypa den socialistiska revolutionen. Ytterligare en illusion var den som grep medlemmarna i Ebert-Scheidemann-regeringen då de inbillade sig att de kunde hålla arbetarna nere och hejda den socialistiska klasskampens alla manifestationer med hjälp av soldaterna från fronten. Detta var de olika illusioner som förklarar de nyss timade händelserna.

De har nu alla förlorat sin verkan. Det har klart och tydligt visat sig att enheten mellan Haase och Ebert-Scheidemann under ”socialismens” banér enbart tjänar som ett fikonlöv för att ge den kontrarevolutionära politiken en anständig uppsyn. Också vi har, vilket ju alltid sker under revolutioner, blivit botade från våra illusioner. Det finns en bestämd revolutionär metod varigenom det folkliga medvetandet kan befrias från illusioner, men tyvärr innefattar denna kur att blod måste gjas ut ur folkets kropp. I det revolutionära Tyskland har händelserna följt den kurs som är så karakteristisk för alla revolutioner. Blodsutgjutelsen på Chaussestrasse den 6 december, massakern den 24 december¹³ fick de breda folkmassorna att inse sanningen. Genom dessa händelser insåg de att den s.k. socialistiska regeringen egentligen är en regering för kontrarevolutionen. De insåg att den som fortsätter tolerera ett sådant förhållande arbetar mot proletariatet och mot socialismen (*Applåder*). Kamrater, gångna är även de illusioner herrarna Ebert-Scheidemann och Co hade om att de med soldaternas bistånd skulle kunna hålla arbetarna nere i all oändlighet. Vilken effekt har erfarenheterna från den 6 och 24 december haft? Uppenbarligen har det spritt sig ett djupt misstroende bland soldaterna. Männen börjar nu med kritiskt sinne betrakta dem som utnyttjat dem som kanonföda mot det socialistiska proletariatet. Häri ser vi än en gång den lag verka som säger att den socialistiska

¹³ 6 december 1918. Ett försök att arrestera exekutivkommittén i Berlins arbetar- och soldatråd och samtidigt bibehålla Ebert som ledare för regeringen. Försöket misslyckades och konspiratörerna arresterades. I kampen mot kontrarevolutionen dödades 16 spartakister och 12 sårades av den militär som beordrats fram av socialdemokraten Otto Wels, då dessa gav eld mot en demonstration i norra Berlin.

24 december 1918. Den 21 december förflyttades de marinsoldater som vaktade palatset, anklagade för stöld. Dorrenbach, befälhavare för marinkåren, beordrade regeringshusets omringning och intog även Telefoncentralen. Otto Wels tillfångatogs och hölls som gisslan till dess han gick med på omförflyttningen. Lojala trupper beordrades ut och drev fram en överenskommelse. Men marinsoldaterna vid de Kungliga Stallen höll ut och den 24 december beordrade general Lequist sina soldater att ge eld mot Stallen och Palatset. De republikanska trupperna drevs nästan till myteri. Wels frigavs oskadd och avgick den 28 december.

revolutionen genomgår en bestämd objektiv utveckling, en lag som genom den bittra erfarenheten gradvis lär arbetarrörelsens kämpar att erkänna revolutionens sanna väg. Nya soldattrupper har förts till Berlin för att bli kanonföda, nya styrkor som skall undertrycka det socialistiska proletariatet – med resultatet att det från barack efter barack kommer begäran om pamfletter och flygblad från Spartakusgruppen. Kamrater, detta är slutet på den första akten. Eberts och Scheidemanns förhoppningar om att kunna styra proletariatet genom bistånd från reaktionära element bland soldaterna har redan till stor del visat sig felaktiga. Vad de istället kan vänta sig inom den närmaste framtiden är en alltmer utbredd utveckling av bestämda revolutionära strömningar inom barackerna. Därigenom kommer det kämpande proletariatets armé att öka, och följaktligen de kontrarevolutionära styrkorna att minska. Men på grund av dessa förändringar måste en annan illusion försvinna, den illusion som bourgeoisin, den härskande klassen, hänger sig åt. Om ni läser tidningar från de sista dagarna, de tidningar som kommit ut efter händelserna den 24 december kan ni inte undgå att se tydliga uttryck för den desillusion blandad med indignation som uppkommit på grund av det faktum att bourgeoisins bödlar, de som sitter i maktens säten, har visat sig ineffektiva. (*Ja! Ja!*)

Man hade väntat sig att Ebert och Scheidemann skulle visa sig vara starka män, framgångsrika lejonvärdare. Med vad har de uppnått? De har slått ner ett antal mindre uppträden och som en konsekvens av detta har revolutionens hydra rest sitt huvud än mer beslutsamt än tidigare. Desillusionen är ömsesidig, ja t.o.m. allmän. Arbetarna har totalt förlorat den illusion som fick dem att tro att en förening mellan Haase och Ebert-Scheidemann skulle leda till en socialistisk regering. Ebert och Scheidemann har förlorat den illusion som fick dem att tro att de med hjälp av proletärer i uniform skulle kunna slå ned proletärer i civila kläder för all framtid. Bourgeoisin har förlorat illusionen att de genom att utnyttja Ebert, Scheidemann och Haase skulle kunna lura hela den socialistiska revolutionen i Tyskland och få den dit de ville. Allt detta är enbart negativt för dem, och allt de nu äger är spillrorna av krossade illusioner. Men det är verkligen en stor seger för proletariatet att endast spillror återstår av revolutionens första fas, ty det finns inget som är så destruktivt som illusioner. Ingenting kan vara revolutionen till större nytta än den nakna sanningen. Jag vill här påminna om vad en av våra stora klassiska författare skrivit, en man som förvisso inte var en proletär revolutionär, men som hade ett revolutionärt-borgerligt medvetande. Jag tänker på Lessing, som i slutet av sitt liv var bibliotekarie i Wolfenbüttel och som där skrev detta stycke, vilket alltid väckt mitt livliga intresse:

”Jag vet inte om det kan vara en plikt att offra lyckan och livet för sanningen . . . Men så mycket vet jag att det är vår plikt som sanningsälskare att lära sanningen, hela sanningen, eller också inte alls, att lära den klart och tydligt, oreserverat, inspirerade av ett totalt förtroende för dess makt... Ju större misstag vi gör, desto kortare och mer direkt är den väg som leder oss till sanningen. Men ett raffinerat misstag kommer utan tvekan att ständigt hålla oss borta från sanningen och detta gäller i än högre grad om vi inte inser att det är ett misstag . . . Den som vill ge mänskligheten en maskerad och sminkad sanning, är kanhända sanningens kopplare men han kan aldrig bli sanningens älskare.”

Kamrater, herrarna Haase, Dittmann etc. har velat ge oss revolutionen, har velat införa socialismen betäckt med en mask, spacklad med smink, och följaktligen har de visat sig vara kontrarevolutionens sutenörer. I dag har dessa klädnader slitits bort och det som erbjuds oss visas nu fram i herrarna Eberts och Scheidemanns brutala och råa uppsyn. Idag kan inte ens den trögaste av oss missta sig. Det som erbjuds är kontrarevolutionen i all dess vederstyggliga nakenhet. Den första akten är slut. Vilka är nu de möjligheter som återstår? Det kan naturligtvis inte vara tal om profetior. Vi kan endast dra de logiska konsekvenserna av det som redan skett, och sedan dra slutsatser om de framtida möjligheterna för att vi skall kunna anpassa vår taktik efter dessa möjligheter.

Kamrater, vart tycks vägen leda? Vi kan få vissa ledtrådar från de senaste uttalandena från regeringen Ebert-Scheidemann, uttalanden som är fria från tvetydighet. Vad kan denna s.k. socialistiska regering göra nu då den, som jag redan visat, har sett sina illusioner gå upp i rök? Dag för dag förlorar regeringen nu stödet från proletariatets breda massor. Förutom småbourgeoisin har den nu bara stöd från några få skikt bland arbetarna, och vad gäller dessa är det utomordentligt tveksamt huruvida de kommer att fortsätta att ge sitt stöd åt Ebert och Scheidemann. Regeringen förlorar också alltmer sitt stöd från armén, ty soldaterna har nu börjat självprövning och självkritik. Effekterna av denna process kan till en början tyckas vara ringa, men de kommer oundvikligen att leda till att soldaterna får ett heltigenom socialistiskt medvetande. Vad gäller bourgeoisin har Ebert och Scheidemann också där förlorat sin prestige, ty de har inte visat sig tillräckligt starka. Vad kan de då göra? De måste snart sluta med den socialistiska politikens komedi. När ni läser programmet från dessa herrar kommer ni att se att de nu för fulla segel går in i den andra fasen, närmar sig den uttalade kontrarevolutionen, eller som man också kan uttrycka det: återupprättandet av de förrevolutionära förhållandena.

Vilket program har den nya regeringen? Den föreslår an en president skall väljas, som skall ha en ställning som ligger någonstans mittemellan den som kungen av England och USA:s president har. (*Ja! Ja.*) Han kommer alltså att bli en kung Ebert. För det andra föreslår den att man skall återupprätta en federal rådsförsamling.¹⁴ Ni läste kanske idag de sydtyska regeringarnas självständigt utformade krav, vilka betonar det tyska rikets federala karaktär. Återupprättandet av den gamla goda federala rådsförsamlingen, naturligtvis med dess komplement, den tyska riksdagen – är nu bara en fråga om några veckor. Kamrater, Ebert och Scheidemann har slagit in på den väg som leder tillbaka till ett simpelt återupprättande av de förhållanden som rådde före den 9 november. Men därigenom har de kommit ut på ett bråddjup och kanske kommer de snart att finna sig liggande med brutna ben i avgrundens botten. Ty genom den 9 november har återupprättandet av de förhållanden som rådde dessförinnan redan blivit gammalt, och Tyskland av idag befinner sig miltals från en sådan möjlighet. För att erhålla stöd från den enda klass var klassintressen regeringen verkligen företräder, för att erhålla stöd från bourgeoisin – ett stöd som i praktiken dragits tillbaka på grund av de senast timade händelserna – tvingas Ebert och Scheidemann att fullfölja en alltmer kontrarevolutionär politik. Kraven från de sydtyska staterna som publicerades idag i Berlins dagstidningar uttrycker klart en önskan om att säkra en ”bättre ordning” för det tyska riket. Rakt på sak betyder detta att de önskar en proklamation om krigstillstånd mot ”anarkister, kuppmaakare och bolsjeviker” dvs. mot socialisterna. Genom omständigheternas tryck måste Ebert och Scheidemann tillgripa diktaturens medel, antingen de nu proklamerar undantagstillstånd eller inte. Sålunda: som ett resultat av den föregående utvecklingen, genom händelsernas egen logik och genom funktionen hos de krafter som kontrollerar Ebert och Scheidemann kommer följden att bli en mycket mer uttalad oppositionsströmning och en alltmer accentuerad klasskamp under revolutionens andra akt. (*Ja! Ja!*) Denna intensifiering av konflikten kommer, inte bara på grund av de politiska influenser som jag redan nämnt, att sopa bort alla illusioner och leda till en direkt kraftmätning mellan revolutionen och kontrarevolutionen; men dessutom: på grund av flammorna från en ny eld som sprider sig ur samhällets djup – den ekonomiska kampen.

Kamrater, det var typiskt för revolutionens första period fram till den 24 december att revolutionen – detta måste vi göra klart för oss själva – endast blev politisk. Detta var orsaken

¹⁴ *Federalt råd* eller Bundesrat var en skapelse av Bismarck på 1870-talet. Den bestod av delegater från de federala regeringarna, och dominerades av Preussen som hade 17 röster av 58. Den tyska nationens enande var en sentida skapelse. Till och med då Otto Preuss (senare känd som författare till Weimarkonstitutionen) under novemberrevolutionen föreslog att Preussen skulle upplösas, fann han inget stöd bland socialdemokrater på högerkanten. En officiell tysk nationalitet på passen infördes först av Hitler.

till denna revolutions barnsliga karaktär, otillräcklighet och halvhjärtade mållöshet. Den var det första stadiet i en revolutionär omvandling vars huvudmål ligger på det ekonomiska området, vars största uppgift är att genomföra en omfattande förändring i de ekonomiska förhållandena. Dess steg var lika osäkra som ett barns första försök att gå, den vacklade fram utan att veta målet. Ty vid detta stadium hade revolutionen – jag upprepar det än en gång – en rent politisk inriktning. Men under de sista två-tre veckorna har ett antal strejker brutit ut helt spontant. Nu ser jag det som själva revolutionens mening att strejkerna blir alltmer utbredda, till dess de slutligen utgör revolutionens huvudfråga (*Applåder*). Därigenom skall vi ha en ekonomisk revolution och följaktligen en socialistisk revolution. Kampen för socialism måste emellertid föras av massorna och endast av massorna; sida vid sida kämpar de mot kapitalismen. Striden måste föras inom varje yrke, av varje proletär mot hans arbetsgivare. Endast så kan det bli en socialistisk revolution.

De tanklösa hade en helt annan uppfattning om tingens utveckling. De trodde att det räckte med att störta den gamla regeringen, upprätta en socialistisk regering och sedan införa socialismen genom dekret. Men detta var ännu en illusion. Socialismen kan inte införas genom regeringsdekret, hur socialistisk regeringen än må kalla sig. Socialismen måste skapas av massorna, måste genomföras av varje proletär. Där kapitalismens kedjor verkligen är smidda, där måste dessa kedjor krossas. Endast detta är socialism och endast så kan socialismen förverkligas.

Vilken är den yttre formen i kampen för socialismen? Strejken, och därför har utvecklingens ekonomiska fas kommit i förgrunden i revolutionens andra akt. Jag vill här också betona att detta är någonting som vi kan vara stolta över, ty ingenting kan ta ifrån oss denna ära. Vi i Spartakusgruppen, vi i Tysklands kommunistiska parti, är de enda i hela Tyskland som är på de strejkande och kämpande arbetarnas sida (*Ja! Ja!*). Ni har om och om igen bevittnat de oberoende socialisternas¹⁵ attityd gentemot strejkerna. Det fanns ingen skillnad mellan *Vorwärts* ståndpunkter och *Freiheits* åsikter.¹⁶ Båda tidningarna slog an samma ton: Varen flitiga, ty socialism innebär hårt arbete. Så talade de medan kapitalismen fortfarande hade kontrollen! Socialismen kan inte genomföras på ett sådant sätt. Nej, endast genom att föra en outtröttlig kamp mot kapitalismen. Likväl ser vi att kapitalisternas krav inte bara försvaras av de värsta profitjägarna, utan även av de oberoende socialisterna och deras organ, *Freiheit*. Vi ser att vårt kommunistiska parti är ensamt då det försvarar arbetarna mot kapitalets utpressning. Detta räcker för att visa att alla idag är ihärdiga och oförsonliga fiender mot strejken, utom de som intagit samma ståndpunkt som vi, som står på den revolutionära kommunismens plattform.

Den slutsats som skall dras är inte bara den att strejkerna kommer att bli vanligare under revolutionens andra akt. Strejkerna kommer att bli revolutionens främsta drag och avgörande faktor, och de rent politiska frågorna kommer i bakgrunden. Den oundvikliga konsekvensen av detta är att kampen på det ekonomiska området kommer att bli enormt intensifierad. Revolutionen kommer därigenom att få drag som innebär att vi inte längre bara driver gäck med bourgeoisin. Bourgeoisin kan tillåta mystifikationer på det politiska området, där

¹⁵ *Oberoende Socialister*. USPD eller Tysklands Oberoende Socialdemokratiska Parti bestod av socialdemokrater som varit i opposition mot kriget. Den formella splittringen från moderpartiet skedde den 24 mars 1916, och partiet grundades i Gotha (vilken även varit träffpunkten för den ökända enighetskonferensen mellan Eisenacher och Lassalleaner 1875, den egentliga grundningen av den tyska socialdemokratin). Ordförande vid 1916 års kongress var Wilhelm Boch, som också fyllt samma funktion i Gotha 1875. Haase valdes till det nya partiets ledare. Spartakisterna var formellt medlemmar av partiet till dess de proklamerade sin självständighet vid kongressen i Berlin 1918.

¹⁶ *Vorwärts*. (Framåt). Den tyska socialdemokratin teoretiska organ. Efter oktober 1916 blev den majoritetens (högerflygelns) tidning. Gavs ut i Berlin 1891-1933.

Freiheit (Frihet) var det Oberoende Socialdemokratiska Partiets organ (USPD). Se not 15.

maskerader fortfarande är möjliga, där figurer som Ebert och Scheidemann kan klä ut sig till socialister. Men de grips av skräck då deras profit direkt angrips. Kapitalisterna kommer därför att ge följande alternativ till Ebert-Scheidemann-regeringen. Antingen, säger de, måste ni få slut på strejkerna, ni måste stoppa denna strejkrörelse som hotar att förstöra oss. Om inte, har vi inte längre någon nytta av er. Jag tror faktiskt att regeringen redan dömt sig själv genom sina politiska åtgärder. Ebert och Scheidemann är bekymrade över att bourgeoisin inte längre har förtroende för dem. Kapitalisterna kommer att tänka sig för mer än en gång innan de bestämmer sig för att klä uppkomlingen Ebert i hermelin. Om det går så långt att en kung behövs kommer de att säga: ”Det räcker inte med en kung som har blod på sina händer. Han måste också ha blått blod i sina ådror.” (*Ja! Ja!*) Om det skulle gå så långt kommer de att säga: ”Om vi tvunget måste ha en kung, vill vi inte ha en uppkomling som inte ens vet hur man klär sig kungligt.” (*Skratt*)

Kamrater, Ebert och Scheidemann har sålunda nått den punkt där en kontrarevolutionär rörelse kommer att starta. De kommer inte att kunna släcka den ekonomiska klasskampens eld, och samtidigt kommer de trots alla ansträngningar att göra bourgeoisin besviken. Det kommer att bli desperata försök för att få igång en kontrarevolution, kanske en direkt militärdiktatur under Hindenburg. Kanske kommer kontrarevolutionen att visa sig i annan form; men i vilket fall, måste våra hjältar då dra till skogs. (*Skratt*) Det är omöjligt att tala utförligt om detaljerna. Men vi befattar oss inte här med detaljer, med frågan om exakt vad som kommer att hända eller exakt när det händer. Det räcker med att vi vet den kommande utvecklingens breda linjer. Det räcker med att vi vet att revolutionens första akt, den fas då den politiska kampen var den dominerande, kommer att följas av en fas som främst karakteriseras av en intensifierad ekonomisk kamp, och att Ebert-Scheidemann-regeringen förr eller senare måste gå till de sälla jaktmarkerna.

Det är mycket svårt att säga vad som kommer att ske med Nationalförsamlingen¹⁷ under revolutionens andra akt. Om församlingen verkligen kommer till stånd, kan den kanske visa sig vara en utbildningsskola för arbetarklassen. Men det tycks mig troligast att Nationalförsamlingen aldrig kommer till stånd. Låt mig inom parentes skjuta in – för att få er att förstå den grund på vilken vi försvarade oss i gårdagens debatt – att vår enda invändning riktades mot att begränsa taktiken till ett enda alternativ. Jag skall inte börja om hela diskussionen från början, men jag vill bara säga några ord så ni inte tror att jag talar med kluven tunga. Vår ståndpunkt idag är precis densamma som igår. Vi vill inte att vi skall basera vår taktik gentemot Nationalförsamlingen på vad som endast är en möjlighet och inte en säkerhet. Vi vägrar att satsa allting på tron att Nationalförsamlingen aldrig kommer till stånd. *Vi vill vara beredda på alla eventualiteter, inkl. möjligheten att utnyttja Nationalförsamlingen för revolutionära ändamål om den någon gång skulle förverkligas.* Huruvida den kommer till stånd eller inte är likgiltigt, ty vad som än händer är revolutionens framgång säkrad. Vilka fragment kommer då att återstå av Ebert-Scheidemanns eller en annan påstådd socialdemokratisk regering som kanhända är vid makten när revolutionen äger rum? Jag har påpekat att arbetarmassorna redan står främmande inför regeringen och att soldaterna inte längre kan

¹⁷ *Nationalförsamlingen.* ”Folkkommisariernas Regering” betraktade sig själv som en provisorisk regering och tillkännagav valen till en konstituerande församling. Mot Luxemburgs och Liebknechts råd beslöt det tyska kommunistpartiet vid sin grundningskongress med 62 röster mot 23 att bojkotta valen. Dessa val hölls den 19 januari 1919. I dessa deltog kvinnorna för första gången. Socialdemokraterna blev det största partiet med 11.500.000 röster och 163 mandat av sammanlagt 423.

Församlingen avvisade demonstrativt den tyska militarismen och valde Weimar till sitt säte, denna stad som gav associationer till Goethe, Schiller, Bach och Liszt. Ett annat argument – måhända starkare – var dess fruktan för trycket från arbetarna i Berlin. Den började sina sessioner den 6 februari. Konstitutionen, som knåpats ihop av Otto Wels, var en idealisk borgerlig konstitution, men trots sin perfekta form, smulades den i småbitar i det krisdrabbade Tyskland. Formellt upphävdes den av Hitler.

räknas som kontrarevolutionär kanonföda. Vad kan de stackars dvärgarna då göra? Hur kan de rädda situationen? De kommer fortfarande att ha en sista chans. Kamrater, de av er som läst dagens tidningar har sett var de sista reserverna finns, har förstått vem det är den tyska kontrarevolutionen vill skicka mot oss om det värsta skulle inträffa. Ni har alla läst att de tyska trupperna i Riga redan marscherar sida vid sida med engelsmännen mot de ryska bolsjevikerna.

Kamrater, jag har dokument i min ägo som kastar ett intressant ljus över det som nu sker i Riga. Det hela handlar om den åttonde arméns högkvarter, vilket samarbetar med Herr August Winnig, den tyska socialdemokraten och fackföreningsledaren. Vi har alltid fått höra att de olyckliga Ebert och Scheidemann är de allierades offer. Men sedan många veckor, ända sedan början av vår revolution har det varit *Vorwärts* politik att hävda att undertryckandet av den ryska revolutionen är de allierades uppriktiga önskan. Vi har här dokumentariskt bevis hur allt detta arrangerades för att skada det ryska proletariatet och den tyska revolutionen. I ett telegram daterat den 26 december sänder överstelöjtnant Bürkner, chef för åttonde arméns generalstab, information om de förhandlingar som ledde till överenskommelsen i Riga. Telegrammet lyder på följande sätt:

”Den 23 december ägde ett samtal rum mellan den tyska ambassadören Winnig och den brittiske ambassadören Masonquet, f.d. generalkonsul i Riga. Samtalet skedde ombord på HMS Prinsessan Margareta och de tyska truppernas kommandoofficer var även inbjuden. Jag utsågs att representera arméns befäl. Avsikten med samtalet var att befästa vapenstilleståndsavtalet. Samtalet utvecklades sålunda:

Från den engelska sidan: de brittiska skeppen i Riga kommer att övervaka att vapenstilleståndsavtalet följs. På dessa betingelser baseras följande krav:

1. Att tyskarna skall bibehålla en tillräcklig styrka i detta område för att hålla bolsjevikerna i schack och hindra dem från att utsträcka det område som nu har ockuperats.

Och längre ner:

3. Ett utlåtande om de otillräckliga resurserna hos de trupper som kämpar mot bolsjevikerna, inkl. de tyska och lettiska soldaterna, skall sändas till den brittiska stabsofficeren, så att information kan vara tillgänglig för flottkommandot. Alla framtida åtgärder som vidtas av trupperna i kampen mot bolsjevikerna måste likaså vidarebefordras till samma officer.

4. En tillräcklig kampstyrka måste hållas beväpnad vid följande punkter för att hindra att de intas av bolsjevikerna och för att hindra att bolsjevikerna överskrider den linje som sammanbinder följande platser: Walk, Wolmar, Wenden, Friedrichstadt, Pensk, Mitau.

5. Järnvägen mellan Riga och Libau måste skyddas mot bolsjevikiska attacker, och alla brittiska förrådsvagnar och posttåg längs denna linje skall ha företrädesrätt.”

Ytterligare några krav följer. Låt oss nu se hur herr Winnig, den tyska ambassadören och fackföreningsledaren svarar:

”Även om det är ovanligt att önskan uttrycks om att en regering skall bibehålla ockupationen av en främmande stat (Detta säger herr Winnig, den tyska fackföreningsledaren!) är det i detta fall vår egen önskan att göra så, ty det gäller att skydda det tyska blodet. (De baltiska baronerna!!) Dessutom betraktar vi det som vår moraliska plikt att bistå det land som befriat sig från sin forna forne förtryckare. Våra ansträngningar kan dock bli fåfänga; för det första på grund av truppernas kondition, ty våra soldater i detta område är ofta män av hög ålder och relativt olämpliga för militärtjänst och de är på grund av vapenstilleståndet ivriga att återvända hem och har föga stridsvilja kvar. För det andra genom de baltiska regeringarnas attityd, ty de betraktar tyskarna som förtryckare. Men vi skall söka rekrytera frivilliga, vilka består av män med kampanda och detta har redan delvis utförts.”

Här ser vi hur kontrarevolutionen arbetar. Ni läste för inte länge sedan om bildandet av en Järndivision vars syfte uttryckligen var att bekämpa bolsjevikerna i de baltiska provinserna. Vid den tiden var det oklart vilken attityd Ebert-Scheidemannregeringen intog. Ni ser nu att initiativet för att skapa en sådan styrka i själva verket kom från denna regering. Kamrater, ytterligare några ord om Winnig. Det är ingen tillfällighet att en fackföreningsledare utför en sådan politisk gärning. Vi kan tveklöst säga att de tyska fackföreningsledarna och de tyska socialdemokraterna är de största skurkar världen någonsin skådat. (*Livliga applåder och instämmande tillrop*) Vet ni var dessa figurer, Winnig, Ebert och Scheidemann borde vara om allt stod rätt till? Om man följer den tyska strafflagen, som de påstår fortfarande är i bruk, borde de sitta i tukthus! (*Livliga applåder och instämmande tillrop*) Ty enligt den tyska strafflagen är det ett brott som straffas med tukthus att rekrytera tyska soldater för främmande tjänst. Idag står i spetsen för Tysklands ”socialistiska” regering män vilka inte bara är den socialistiska regeringens Judas Iskariot och den proletära revolutionens förrädare, utan även fängelsekunder, som överhuvudtaget inte borde ha någon plats i ett anständigt samhälle. (*Våldsamma applåder*)

I detta sammanhang vill jag som slutpunkt i mitt referat läsa en resolution,¹⁸ som jag hoppas ni skall godkänna. Därigenom kommer vi att uppträda med eftertryck gentemot dessa människor, som numera leder Tysklands öden. Kamrater; för att sammanfatta min framställning: det är uppenbart att alla dessa manipulationer, bildandet av Järndivisionen och, framför allt, den ovannämnda överenskommelsen med de brittiska imperialisterna måste ses som de sista reserverna som kan mobiliseras i händelse av att man behöver strypa den tyska socialistiska rörelsen. Dessutom är kardinalfrågan, frågan om freden, intimt sammankopplad med detta. Vad kan sådana förhandlingar leda till annat än att kriget åter blossar upp? Medan dessa skurkar spelar komedi i Tyskland och försöker övertyga oss om att de arbetar övertid för att skapa fredsvillkor och som förklarar att vi spartakister är oroselement som bekymrar de allierade och sålunda försenar fredsuppgörelsen, blåser de själva under krigselden, skapar de ett krig i Öster som snart måste följas av ett krig på tysk jord. Än en gång ser vi en situation vars följder endast kan bli skarpa motsättningar. Detta tvingar oss att inte bara försvara socialismen och revolutionen, utan även världsfreden. Här ser vi ett rättfärdigande av den taktik som vi i Spartakus-gruppen konsekvent och vid varje tillfälle följt under de fyra krigsåren. Fred innebär proletariats världsomfattande revolution! Endast på ett sätt kan fred upprättas och säkras – genom det socialistiska proletariats seger. (*Långa applåder*)

Kamrater, vilka allmänna taktiska slutsatser kan vi dra av detta? Hur kan vi bäst dra fördel av den situation vi kommer att möta under den närmaste framtiden? Er första slutsats kommer troligen att bli att Ebert-Scheidemann-regeringen står inför sitt fall, och att den kommer att ersättas av en klart uttalad socialistisk proletär, revolutionär regering. För min del skulle jag vilja att ni fäste uppmärksamheten på basen och inte på toppen. Vi får inte än en gång falla för den illusion vi hyste under revolutionens första fas. Vi får inte tro att det räcker med att störta den kapitalistiska regeringen och sätta upp en annan regering för att genomföra en socialistisk revolution. Det finns bara ett sätt att vinna segern för den proletära revolutionen. Vi måste börja genom att underminera Ebert-Scheidemanns regering, genom att förstöra dess grundvalar via en revolutionär masskamp från proletariats sida. Låt mig dessutom påminna er om några av den tyska revolutionens brister, brister som inte övervunnits då revolutionens första akt slutade. Vi har långt ifrån nått den punkt där regeringens störtande kan säkra socialismens seger. Jag har sökt visa er att revolutionen den november först och främst var en politisk revolution. Men den revolution som skall förverkliga våra mål måste dessutom också huvudsakligen vara en ekonomisk revolution. Men dessutom var den revolutionära rörelsen begrän-

¹⁸ Ordalydelsen till denna resolution har förlorats på grund av de kaotiska förhållanden under vilka det kommunistiska partiet tvingades existera. Ö. a.

sad till städerna, och än idag är jordbruksområdena praktiskt taget orörda. Socialismen vore en illusion om den inte förändrade vårt nuvarande jordbrukssystem. Ur den socialistiska ekonomins stora perspektiv kan industrin inte omvandlas såvida den inte påskyndas genom en socialistisk omvandling av jordbruket. Den ledande tanken i den ekonomiska omvandling som skall förverkliga socialismen är avskaffandet av kontrasten och skillnaden mellan stad och land. Denna åtskillnad, denna konflikt, denna motsättning är ett rent kapitalistiskt fenomen och det måste försvinna så snart vi intar en socialistisk ståndpunkt. Om vi verkligen menar allvar med den socialistiska återuppbyggnaden måste vi lika mycket fästa uppmärksamheten på den öppna landsbygden som på industricentra. Men vad gäller den förra har vi inte ens tagit de första stegen. Detta är nödvändigt, inte bara därför att vi inte kan genomföra socialism utan ett socialiserat jordbruk; utan även därför att vi, trots att vi sökt beräkna kontrarevolutionens sista reserver och dess sista resurser, likväl inte tänkt på en annan viktig reserv. Jag menar bönderna. Just därför att bönderna förblir oberörda av socialismen, utgör de en reserv för den kontrarevolutionära bourgeoisin. Det första våra fiender kommer att göra när de socialistiska strejkerna börjar sveda deras fötter är att mobilisera bönderna, som är fanatiska anhängare till den privata äganderätten. Det finns bara ett sätt att hejda denna hotande kontrarevolutionära kraft. Vi måste föra ut klasskampen i jordbruksområdena. Vi måste mobilisera det jordlösa proletariatet och de fattiga bönderna mot de rika bönderna. (*Starka applåder*)

Utifrån detta måste vi nu bestämma vad som skall göras för att säkra socialismens framgång. Först och främst måste vi utsträcka systemet med arbetarråd i alla riktningar. Det vi tagit över från den 9 november är bara en dålig början och inte ens denna har vi lyckats bevara intakt. Under revolutionens första fas förlorade vi i själva verket stora styrkor. Ni är medvetna om att kontrarevolutionen varit engagerad i att systematiskt förstöra systemet med arbetar- och soldatråd. I Hessen har dessa råd definitivt krossats av den kontrarevolutionära regeringen. På andra ställen har de förlorat all sin makt. Men det räcker inte med att utveckla systemet med arbetar- och soldatråd. Vi måste även försöka få jordbruksarbetarna och de fattiga bönderna att acceptera detta system. Vi måste gripa makten, och maktproblematiken har denna aspekt: vad kan varje arbetar- och bonderåd uppnå i Tyskland? (*Bravorop*) Här ligger pudelns kärna, makten. Vi måste underminera den borgerliga staten och vi måste göra det genom att överallt avskaffa maktfördelningen. Makten måste förenas i arbetar- och soldatrådets händer.

Kamrater, här finns mycket vi måste utföra. Vi måste bygga nerifrån och upp, till dess arbetar- och soldatråden samlat så mycket makt att de kan stöta Ebert-Scheidemann eller någon liknande regering. Detta blir då bara dramats slutakt. För oss kommer maktens erövring inte i ett enda slag. Det blir en stegvis handling; vi erövrar successivt alla den kapitalistiska statens positioner och med näbbar och klor försvarar vi allt det vi uppnått. Dessutom kommer den ekonomiska kampen enligt min och många av mina närmaste kamraters uppfattning, att fortsättas av arbetarråden. Handhavandet av ekonomiska frågor, och den fortsatte expansionen på detta område, måste skötas av arbetarråden. Råden måste ha hela statsmakten. Mot detta mål måste vi inrikta all vår aktivitet under den närmaste framtiden och det är helt uppenbart att det måste bli en enorm och omedelbar intensifiering av kampen om vi följer denna linje. Ty steg för steg, genom kamp man mot man, i varje provins, i varje stad, i varje by, i varje kommun, kommer hela statsmakten efterhand att överföras från bourgeoisin till arbetar- och soldatråden. Men innan dessa åtgärder kan vidtas måste medlemmarna i vårt eget parti och proletärererna i allmänhet vara skolade och disciplinerade. Också där arbetar- och soldatråd redan existerar, har dessa råd ännu inte helt förstått för vilket ändamål de existerar. (*Ja! Ja!*) Vi måste få massorna att inse att arbetar- och soldatråden måste vara den centrala kraften i statsmaskineriet, att den måste koncentrera all makt hos sig, och att den måste utnyttja all makt för ett enda ändamål: att genomföra den socialistiska revolutionen. De arbetare som redan är organiserade för att bilda arbetar- och soldatråd har långt ifrån insett detta, och endast

isolerade proletära minoriteter är hittills klara över de uppgifter som åligger dem. Men det finns ingen anledning att beklaga detta, ty det är ett normalt tillstånd. Massorna måste lära sig använda makten genom att utöva makt. Det finns inget annat sätt. Vi har lyckligtvis haft framsteg sedan de dagar då man ville ”utbilda” proletariatet socialistiskt. Marxister av Kautskys skola tycks fortfarande leva i dessa svunna dagar. Att skola de proletära massorna socialistiskt innebar att man höll föreläsningar, spred pamfletter och flygblad till dem. Men det är inte genom sådana åtgärder som proletärer skolas. Arbetaren av idag kommer att lära sig i handlingens skola. (*Ja! Ja!*)

Vår Bibel säger: I begynnelsen var handlingen. Handling innebär för oss att arbetar- och soldatråden måste inse sin uppgift och lära sig hur de skall bli de enda offentliga myndigheterna i riket. Endast så kan vi effektivt underminera marken och förbereda allt för den revolution som blir kronan på verket. Kamrater, helt medvetet och med en klar insikt om betydelsen i våra ord, sade några av oss till er igår, och särskilt jag sade det till er: ”Tror ni att ni kommer att ha en lugn och skön tid framför er?” Några av kamraterna har felaktigt tänkt sig att vi skulle bojkotta Nationalförsamlingen och sedan helt enkelt sitta med armarna i kors. Det är omöjligt att under den tid som återstår noggrant diskutera denna fråga. Men låt mig klargöra att jag aldrig drömt om något sådant. Min mening var att historien inte kommer att göra vår revolution till ett latmångöra, lika enkel som de borgerliga revolutionerna. I dessa revolutioner räckte det med att störta den officiella makten i centrum och ersätta något dussintal personer i ledningen. Men vi måste arbeta underifrån. Däri ligger masskaraktären i vår revolution, som siktar till att förvandla hela samhällets struktur. Det är således karakteristiskt för den moderna proletära revolutionen att vi måste erövra den politiska makten underifrån, och inte vid toppen. Den 9 november var ett försök, ett vagt, halvhjärtat, halv omedvetet och kaotiskt försök att störta den existerande makten och få ett slut på klassherraväldet. Vad som nu är nödvändigt för oss är att medvetet koncentrera hela proletariatets styrkor för en attack mot själva grunden i det kapitalistiska samhället. Där vid roten, där den individuella arbetsgivaren möter sin löneslav, vid roten, där alla de utövande organen för klassherraväldet möter objektet för sitt herravälde, möter massorna. Där måste vi steg för steg gripa makten från härskarna, och ta den i våra egna händer. Genom att utnyttja en sådan metod kan det tyckas som om processen skulle bli långsammare och tråkigare än vad vi trodde i vår första hänförelse. Men jag tror det är bara bra att vi är absolut klara över alla de svårigheter och komplikationer som står i revolutionens väg. Ty jag hoppas att både för mig och för er, skall de allt större uppgifter som vi måste utföra inte släcka glöden eller paralysera vår energi. Tvärtom: ju större uppgiften är, desto ivrigare kommer vi att samla krafterna. Vi får inte heller glömma att revolutionen kan utvecklas oerhört snabbt. Jag skall inte försöka förutsäga hur mycket tid som behövs. Vilka bland oss tänker på tiden, så länge våra liv räcker för att föra kampen vidare? Det räcker att vi klart vet vilket arbete som skall göras, och efter förmåga har jag i stora drag sökt skissera det arbete som väntar oss. (*Stormande bifall*)

Namnförteckning

David Eduard (1863-1930). Tysk socialdemokrat. Riksdagsledamot från 1903. Revisionist. Under första världskriget majoritetssocialist dvs. stödde det imperialistiska kriget. Minister utan portfölj 1919-1920, Förste president av Nationalförsamlingen 1919.

Dittmann, Wilhelm (1874-1954). Riksdagsledamot från Lübeck. Anhängare till Haase (se nedan). Gick i opposition mot partiets stöd till krigsbudgeten. Sekreterare i Haases Socialdemokratiska Arbetarsammanslutningen fr.o.m. mars 1916. Sedermera ledare för det Oberoende Socialdemokratiska Partiet (USPD). Hälso- och avrustningsminister i Eberts

provisoriska regering, men avgick redan den 29 december 1918. Stödde USPD:s anslutning till Komintern. Under hitlertiden i koncentrationsläger.

Ebert, Friedrich (1870-1925). Tysk socialdemokrat. Från 1912 riksdagsledamot. Tillhörde högerflygeln inom partiet under första imperialistiska kriget. Bildade den 9 november 1918 den provisoriska regeringen och utsågs till premiärminister (i "Folkkommissariernas Råd"). Förstepresident i den tyska republiken 1919-1925.

Haase, Hugo 1863-1919). Advokat, av judisk härkomst. Tysk socialdemokrat. Medlem av Andra Internationalens ledning och riksdagsledamot från 1897. Efterträdde Bebel som ledare för den socialdemokratin riksdagsgruppen 1913. Ogillade partiets stöd till krigskrediterna, men underordnade sig majoritetsbeslutet. Grundare och ledare av USPD. Minister för utrikes och koloniala ärenden i Eberts första koalitionsregering i november 1918. Avgick 29 december 1918. Mördad vid riksdagshusets trappa av monarkistiska officerare.

Hmdenburg, Paul von Beneckendorff und von (1874-1934). Preussisk militarist. Kämpade i kriget mot Frankrike 1870-71. General 1903. Avgick 1911. Återkallad i tjänst vid första världskrigets utbrott. Berömd för slagen vid Tannenberg (1914) och Masuriska sjöarna (1915) mot Ryssland. Senare fältmarskalk. Efterträdde Ebert som president 1925.

Kautsky, Karl (1854-1938). Tysk socialdemokrat. Det tyska partiet främste teoretiker. Ledare för Andra Internationalen. Författare till Erfurtprogrammet. Intog en pacifistisk centristisk hållning under kriget. Senare ansluten till högerflygeln i USPD. Återvände senare till socialdemokratin. Död i exil.

Lessing, Gotthold Ephraim (1729-1781). Tysk författare och filosof under upplysningstiden.

Scheidemann, Philip (1865-1937). Tysk socialdemokrat på högerkanten. Riksdagsledamot 1903-1918 och 1920-1933. Valdes 1912 till riksdagens vice president, men avsattes då han vägrade hylla kejsaren under kriget. Tillhörde dock majoritetslinjen inom partiet. Minister utan portfölj under prins Max von Badens regering 1918. Utropade den 9 november 1918 den tyska republiken i riksdagen. Finansminister i Eberts koalitionsregering. Avgick den 20 juni 1919 efter att ha vägrat underteckna Versaillesfreden, men fortsatte att leda majoritets-socialisterna. Efterträddes av Bauer. Emigrerade 1933.

Winnig, August. Ordförande i tyska byggarbetsförbundet och inflytelserik fackföreningsledare. Socialdemokrat, tillhörde den extremt proimperialistiska flygeln. Hängiven anhängare av annexionspolitiken – han menade att den tyska industrins erövring av världsmarknaden skulle befrämja den tyska arbetarklassens intressen. Medarbetare i Parvus' tidskrift "Die Glocke" under kriget. Blev efter november 1918 rikskommissarie för de baltiska staterna. Rådgivare till de tyska imperialisterna under interventionskriget mot sovjetstaten. Han deltog själv i värvningsarbetet för att upprätta en armé i interventionskriget, de s.k. frikårerna, vilka upplöstes då de sändes emot det revolutionära Berlin.